

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 7-50 Din
za inozemstvo 18- —

Delasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravištvu:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 98.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri poštn. čerkov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 25. maja.

Rdeča fraza se sili v ospredje.

Konferenca treh Internacional, ki je zborovala v aprilu v Berlinu, je sestavila komisijo devetorice, (po tri zastopnike vsake obstoječih treh internacional). Delavstvo vseh dežel je stavilo velike nade v to komisijo devetorice, ki naj bi bila prva zastopnica velike, ves svet obsegaajoče organizacije vsega delavstva. Kljub današnjim nesoglasjem in kljub radikalni frazi bi utegnula takšna nova vesoljna internacionala postati pričetek treznega in resnega dela, kakor ga je izvedla tudi sedanja stara zapadna in deloma tudi »poldruga« internacionala.

Tretja internacionala je takoj stavila zahtevo po sklicanju proletarskega svetovnega kongresa, ki bi se ga udeležile vse delavske politične stranke, socialistične in komunistične, ter vse strokovne organizacije. Misel takšnega svetovnega proletarskega kongresa ni niti komunistična niti ni nova. Že leta 1920., zopet l. 1921. se je pojavila ta misel ob ustanovitvi dunajskega Mednarodnega združenja dela (Poldruga internacionala) v svrhu, da se premestijo naspred med drugo in tretjo internacionalo. Takrat se niti London niti Moskva nista odzvala vabilu »poldruga«. Šele letos v aprilu je prišlo do skupne konference vseh treh grup v Berlinu.

Tu se je nanovo pojavila misel svetovnega kongresa. Komunisti, ki so se že leta 1921. rogali temu načrtu, so se leta 1922. izpreobrili k njemu. Druga internacionala, — h kateri spadajo v glavnem velika angleška Labour Party, nemški večinski socialisti in Belgijci — so stavili pogoje, da se morajo v tem slučaju odreci komunisti svoji taktiki, t. j. da ne bodo več ustanavljali v vsaki strokovni organizaciji svojih komunističnih edinic, — da ne bodo več izpodkopavali in razbijali strokovnih organizacij in da vrnejo socialismu v Rusiji možnost zakonitega organizatornega in političnega dela. Komunisti so te pogoje odklonili in sedaj izstopili iz odbora devetorice. Misel svetovnega proletarskega kongresa je s tem za enkrat zopet pokopana.

S stališča svetovne demokracije, in ne samo delavstva, je takšno postopanje komunistov neodgovorno zločin. Če bi bili komunisti resnični delavski zastopniki, niso imeli pravice, da razbijajo devetorico, — edini organ, ki je imel nalogo, da vzdržuje stalno zvezo med različni socialističnimi strankami in strokovnimi organizacijami, da postane takorekoč neko zunanje ministrstvo in informacijska centrala za zahteve organiziranega svetovnega proletariata vseh narodov. Devetorica je zlasti tudi imela nalogo, da stori izvestno praktično delo sporazuma različnih organizacij. Toda prav o tem niso hoteli nič slišati. Njim ni niti za mednarodno organizirano praktično delo, še manj jim je za kakršnokoli pozitivno delo, za uspehe delavstva in proletarske demokracije. Njim je le za to, da nadaljujejo stare komunistične metode. V letih 1919. in 1920. so bili napeli komunisti vse sile, da razcepijo razne socialistične stranke v Evropi in posrečilo se jim je. Pozneje so izdali parolo enotne fronte, t. j. fronte pod komunistično komando, da pozneje obdolže drugo internacionalo, češ, ona je kriva, da enotne fronte ni. Zakaj baš mi o tem pišemo?

Ne samo, ker imamo slšno desorganizacijo delavskega proletariata v Jugoslaviji, ampak zato, da zopet opozorimo na strahopetno demagogijo ljudskih zapeljivcev, ki elegantno žive z delavskim denarjem in so plačani le zato, da delajo še dalje razkol med proletariatom in love poslanske mandate med njimi, ker se niso mogli pririti do njih med takozvani mi meščanskimi strankami.

In zato, ker smo prepričani, da je trezna mednarodna organizacija delavstva velik pozitiven faktor za pomirjenje med narodi, proti imperializmu, za trezno in dosegljivo demokratsko obnovo. One, ki se strajajo takšne trditve, samo opozarjamo na resolucije amsterdamske internacionala, na rimskem kongresu pred 14 dnevi, — te resolucije bi bile prav tako lahko sprejela n. pr. demokratska stranka. Temu treznemu demokratskemu delu, izhajajočemu iz duha visoke zapadne kulture, pa nasprotuje lažnjiva demagoška rdeča fraza Radka in njegovih pomagačev. Samo pogledimo na dosedanje delo komunistov, pa bomo videli kako so na vsak korak razbijali proletarsko edinstvo; kako na vsak korak le hujšajo na krvave in nezakonite čine in se pri tem sklicu-

Naš profest v Rimu radi fašistovskih priprav na Reki

FAŠISTI SE PRIPRAVLJAJO, DA ONEMOGOČIJO IZVEDBO RAPALLSKEGA SPORAZUMA. — ITALIJANSKA VLADA OBLJUBLJA OSTRE ODREDBE.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Naša vlada je dobila v zadnjem času poročila, da je z ozirom na bližajočo se rešitev sporov vprašan med Italijo in našo državo, opaziti ob notranjski in reški meji živahno gibanje fašistov in italijanskih legionarjev, ki se pripravljajo na nove avanture, s katerimi naj bi se očividno izpraznitev našega ozemlja s strani Italijanov, če že ne onemogočila, pa vsaj zavlekla.

Kakor poročila zagrebska »Rječ«, je prišlo ta mesec že na dveh naših mejnih točkah do incidentov. Začetkom majnika so fašisti hoteli prekoračiti našo mejo pri Cerknškem jezeru, pred par dnevi pa je prišlo do streljanja v okolici

Kastva. Fašisti so bili v obeh slučajih od naših obmejnih straž takoj zavrženi in so se umaknili nazaj na Reko.

Fašisti hočejo očividno tudi preprečiti, da bi se v slučaju izpraznitve Sušaka in baroške luke vrnila na Reko Zanellova vlada.

Ministrstvo za zunanje zadeve je izdalo snoči sledeči komunik: *Povodom zadnjih vesti iz Reke o pripravah fašistov je naš poslanik v Rimu, Antonijevič, po nalogu naše vlade predložil predstavo na konsult, kjer je dobil zahtev, da bo italijanska vlada ukrenila najstrožje korake, da se onemogočijo nemiri ob jugoslovanski meji in se prepreči prihod novih legionarjev in fašistov na Reko.*

Pašić o angleškem posredovalnem predlogu

MINISTRSKI PREDSEDNIK ODKLANJA ZAHTEVANO ZALEDJJE ZA ZADAR. — ZAHTEVA POVRATEK ZANELLE NA REKO.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Ministrski predsednik Pašić je na vprašanje, kaj misli o poslednjem projektu Lloyd Georgea glede izvršitve rapallske pogodbe, izjavil glede Zadra, da je pač treba temu mestu zagotoviti življenjsko sposobnost, samo da za obmejni promet okoli Zadra ni potrebna cona 20 km, temveč zadostuje le pas 5 km. Gosp. Pašić stoji dalje na stališču, da morajo Italijani takoj po zaključku sporazuma izprazniti tretjo cono, in sicer ne samo Sušak in Baroš, temveč tudi bankino (pomol med baroško in reško lukco), katero so bili italijanski delegati v St. Margheriti pripravljali nam odstopiti.

Kar se tiče mešane komisije za ureditev pristanišča Baroša, se gosp. Pa-

šić protivi, da bi v to komisijo vstopili tudi delegati Reke, in zahteva, da naj bodo v tej komisiji samo naši in italijanski delegati, da pa naj se upravlja Reke izroči legalni vladi in konstituenti, katerima naj se čim prej omogoči povratek na Reko.

Na današnji ministrski seji je ministrstvo za zunanje stvari dr. Ninčić dobil pooblastilo, da sestavi odgovor, ki se naj sporoči Lloyd Georgeu in italijanski vladi v Rimu.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Ministrski predsednik gosp. Pašić je pozval ministra za zunanje stvari dr. Ninčića v Ljilže, da mu referira o pogajanjih z Italijo glede izvršitve rapallske pogodbe, nakar mu bo dal nove instrukcije.

Vrangel ne more računati na našo podporo!

VAŽEN KOMUNKE PRESBIROJA.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Nekateri listi so prinesli besedilo brzjavke, ki jo je Vrangal poslal bolgarski vadi. Presbiro je pooblaščen izjaviti, da vladi dosedaj ni bil javljen noben telegram, ki bi ga general Vrangal poslal bolgarski vladi. Popolnoma krivo je tolmačenje, da bi general Vrangal pri izvršitvi svoje akcije mogel računati na kako našo pomoč. Vlada v

nobenem slučaju ne bi mogla dopustiti, da bi kdorkoli na našem ozemlju pripravil kako oboroženo akcijo proti državi, s katero živimo v miru. General Vrangal niti nima niti ne more imeti oborožene sile v naši državi, niti bi naša država ne mogla dopustiti, da bi obstojala na našem ozemlju kak oborožena sila. Naša država bi jo, ako bi se začela zbirati, takoj razgnala.

Slovo Ljubljancank od Beograda

Beograd, 25. maja. (Izv.) Danes zjutraj ob 8.15 so odpotovale iz Beograda gojenke licejske gospodinske Šole ljubljanske, zelo zadovoljne nad vseskozi lepo uspehim obiskom naše prestolice. Na kolodvoru so se poslovili od njih zastopniki prosvetnega ministrstva g. insp. Jovanović, notranjega min. načelnik Svetek, major Andrejka, dr. Marušić, zastopnik justičnega min. dr. Irgolič, mnogi člani slovenske kolonije itd. Sinoči pa je bil poslovilni večer v hotelu Bristol ob veliki udeležbi Beograjdčanov, vseučilišča, slov. kolarice, Kola srpskih sester in nekaterih članov parlamenta, med katerimi omenjamo g. Reiserja. Popoldne so si izletnice ogledale pod vodstvom poročnika Šumana in ravnatelja Jaga ter v spremstvu Kolaše našo rečno mornarico (4 monitorje), kraljevo jahto in 1 francoski monitor.

Nova grška vlada

Atene, 25. maja. (Izv.) Nova grška vlada je definitivno sestavljena sledeče: ministrski predsednik brez portfelja Protapadakis, vojni minister Teotokis, minister pravde Gunaris, notranji mini-

ster Stratos, mornariški minister Leonidas, finančni minister Ladopoulos, minister za narodno ekonomijo Gudas, minister zaobračaja Stratigos, minister za uk in bogočastje Polygenis, poljedelski minister Argiros, zakladni minister Likarezos, minister za soc. politiko Teodorides, minister za prehrano Merkuris, zunanji minister Batazis.

Novi grški kabinet sestavljate dve stranki: narodna, ki jo vodi Gunaris in reformistična stranka, ki ji načeluje Stratos. Venizelisti niso zastopani v vladi. Računa se, da bo imel Protapadakis v parlamentu večino 40 do 60 glasov.

SESTANEK ORIJENTSKIH DRŽAV

Pariz, 25. maja. (Izv.) Agence Havas poroča, da nameravajo orientalske vlade organizirati sestanek orientalskih držav v Genovi, ki bi se ga udeležile Ukrajina, Perzija, kavkaške republike, ruska sovjetska in angorska vlada.

NESREČA PRI MANEVRU NEMŠKE VOJNE MORNARICE.

Berlin, 25. maja. (Izv.) Na ponočnem manevru pri Sassnitzu je križarka »Hannover« zadela v torpedovko »S 18«, ki je bila močno poškodovana. Pri nesreči je bilo ubitih 10 mornarjev torpedovke.

bratci, levimi ali republikanskimi klerikali. Drug drugega podpirajo, ker spekulirajo oboji, da ustvarijo iz Slovenije ali papežev ali Ljleninovo filijalko, v kateri bi gospodarili ali Gosar s Krmčarjem, ali pa Lomež s Stefanovičem, vse drugo bi moralo po rusko - rimekem načinu na njihove »gavge«.

V Sloveniji celjski shod SLS z republikansko parolo, v Berlinu razpad skupnega odbora vseh treh internacional. — dva utripa ene svetovne bolezni. Rdeča fraza se sili v ospredje. Njej se da nasprotovati le na en način, in ta je: Trezni in pošteni ljudje vseh stanov in dežel. združite se!

Krvav spopad med radičevci in omladinci pri Splitu

RADIČEVCI NAPADLI OMLADINCE. — VEČ RANJENIH.

Split, 25. maja. (Izv.) V Vodicah pri Splitu je prišlo v torek do krvavih spopadov med skupinami radičevcev in nacionalnih omladincev. Spopad so izvajali radičevci, ki so napadli s kamenjem omladince, ki so se vračali skozi Vodice z nogometnega igrališča in peli narodno himno. Izstavljeni omladinci so nato s palicami navalili na izivace, nakar se je vnela prava bitka. Šipe na bližnjih hišah so bile v hipu razbite na kosce. Iz vrst omladincev je padlo tudi več strelcov, ki so lažje ranili nekaj izivčevcev,

enega pa, nekoga Sajniča, je strel pogodil precej nevarno. Morala je nastopiti policija, ki je napravila red.

Zvečer pa se je zopet zbrala večja grupa radičevcev in napadla hišo nekoga omladinca, o katerem se je govorilo, da je prvi streljal in težko ranil Sajniča. Radičevci so zbili s kamenjem vse šipe v oknih in razbili po sobah vse, kar se je dalo razbiti. Policija je morala ponovno intervenirati in je aretirala deset razbijčevcev.

Vesti o novi vsfaji v Albaniji

ITALIJANSKE ČETE V SKADRU.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Po poročilih, ki so smoči prispela v Beograd, je v Albaniji zopet nastal upor. »Politika« javlja, da se je 6 največjih albanških plemen, ki so bila dosedaj vladi lojalna, dvignilo proti vladi in korakajo proti Tirani. Skupine Prenk Jakua, ki so razbile vojsko Ismi Curi, so se tudi pobunile in se pridružile odmetnikom Bajram Curi in Azem bega, ki so zapustili Junik in odšli v Albanijo. Razen Prekove skupine so se pobunile tudi vse vladne skupine v Elbasani.

»Novi list« poroča, da so v Skader došla močna italijanska ojačenja v moči 8

do 10 bataljonov. Italijanski poveljnik je pozval skaderskega zastopnika tiranske vlade Ahmed bega, naj s svojimi četami nemudoma zapusti Skader, sicer da bodo Italijani mesto bombardirali.

V nasprotju s temi vestmi pa izjavlja presbiro, da uradno ni znano ničesar o kaki novi albanški ustaji in tudi ne o prihodu italijanskih čet pred Skader. V Skadru se nahajajo le oni italijanski vojak, ki so pridrženi italijanskim članom razmeščenih komisij za Albanijo. Kljub temu dementiju vztrajata tako »Politika« kakor »Novi list« pri svojih poročilih.

Sírasovita eksplozija pri Wiener Neustadtu

VELIKE ŽRTVE. — OGROMNA MATERIJALNA ŠKODA. — VZROK EKSPLOZIJE NEZNAN.

Dunaj, 25. maja. (Izv.) V Blumau pri Dunajskem Novem mestu se je pripetila danes popoldne strahovita eksplozijska katastrofa. Objekt št. 1 municijske tvornice, v katerem se izdeluje dinamono, je zletel nenadoma v zrak. Eksplozija je bila tako strašna, da je bilo slišati grmenje ob vsej progi južne železnice. Prebivalstva se je polastila silna panika in bojazan za svojce. Delavci so namreč delali v tvornici kljub prazniku. Iz vseh bližnjih krajev so pribitali gasilska društva — proti večeru tudi z Dunaja — vendar pa so bila reševalna dela vsled nenavadno gostega dima silno otežkočena.

Posledice eksplozije so bile strašne. Objekt sam je popolnoma zginit in površja in žrtve so izredno velike. Po prvih poročilih je bilo ubitih 15, težko ali lahko ranjenih pa 200 do 300 delavcev. Proti večeru pa so se raznesle govorice,

da je bilo ubitih okoli 90 delavcev, ranjenih pa nad 200.

Kako je nastala eksplozija, še ni znano. Domneva pa se, da se je vnel kak stroj vsled prehitrega teka. Plamen je posegel takoj po smodniku nakar sta sledili dve strahoviti detonaciji, ki ju je bilo slišati daleč preko Dunajkega Novega mesta in Badna. Pri reševalnih delih se je sesul varnostni zid in pokopal štiri gasilce. Nevarnost je bila tem večja, ker se je v sosednjem objektu, ki je oddaljen komaj 50 korakov, nahajalo skladišče, kjer je bilo spravljeno 50.000 kg dinamona. Treba je bilo torej izprazniti vse bližnje objekte, kar se je zgodilo z nadčloveškimi napor. Zračni pritisk je bil tako močan, da so več kilometrov naokoli popokale vse šipe. Šele ob 20. uri se je gasilcem z velikanskim trudom posrečilo ogenj lokalizirati in preprečiti usodno nesrečo.

Lloyd George o ruskem problemu

London, 25. maja. (Izv.) Ministrski predsednik Lloyd George je imel danes popoldne v spodnji zbornici svoj prvi govor o genovskih konferenci. Zbornica ga je pri vstopu pozdravila z velikanskim aplavzom. Lloyd George je uvodoma izjavil, da se za enkrat nikakor ne namerava baviti z obnovitvenim problemom in francosko-angleškimi odnošaji, ker si pridržuje to za pozneje. Nato je prešel takoj na

rusko vprašanje.

»Ruski problem«, je izjavil Lloyd George, »je samposebi že tako težaven in izredno važen, da je bila genovska konferenca že samo zaradi tega upravljen. Genovska konferenca je nedvomno največji kongres, kar jih pozna svetovna zgodovina. Na njej je bilo zastopanih 34 držav in je bilo treba rešiti ne navadno težka vprašanja, ki mučijo ves svet.

Vsa Evropa boleva danes na nezaupanju, izhodišče pa je Rusija. Ruska delegacija je zastopala namreč državo, v kateri vladajo najbolj siromašne in strahotne razmere. Za stališče napram Rusiji so obstojale tri alternative:

- 1.) Uporaba sile, torej postopanje, ki se je dosedaj še vedno ponesrečilo in na to tudi nikdo več ne misli.
- 2.) Prepustiti Rusijo samo sebi, dokler ne dobi ugodnejše vlade, s katero bi bilo lažje razpravljati in
- 3.) priznanje sovjetske vlade.

Nemčijo bi se v slučaju potrebe sicer lahko vsakorožilo in napravilo nesposobno za vsako vojno akcijo, a tega ni mogoče izsiliti od Rusije, ker bi prignali potem narod v obup. Vendar pa je zmanjšanje oboroževanja potrebno tudi v Rusiji. Zalibog se konferenca o tem vprašanju ni mogla zediniti.

Lloyd George svoj govor še nadaljuje.

Krvavi spopadi med fašisti in komunisti v Rimu

Rim, 25. maja. (Izv.) Po pogrebu bersaljera Totija, priljubljenega rimskega junaka je prišlo vrečal do velikih izgrediv. Komunisti so naskočili nacionaliste, nakar se je razvil med obema skupinama boj, ki je zahteval več žrtve. Na obeh straneh so streljali s puškami in je morala končno poseči vmes konjenica, ki je razgnala množico. Streljanje je trajalo do danes zjutraj. Vojaštvo in policija so morali s silo izprazniti ulice. Komunistični delavci so na več krajih poskušali postaviti barikade, kar pa se jim ni posrečilo. Vojaštvo je nastopalo namreč proti njim s strojnimi. Danes popoldne je bilo mesto zopet mirno. Kolikor je dosedaj znano, je bilo pri spopadu med fašisti in komunisti 31 oseb težko ranjenih, ena pa ubita. Okoli 120 oseb je bilo tekom današnjega dne aretiranih. Komunisti so v protest proti večerašnjemu napadu vojaštva na posamezne delavske hiše proglasili generalno stavko, ki je v splošnem uspeła.

INOZEMSKO POSOJILO.

Beograd, 25. maja. (Izv.) Včeraj je vlada razpravljala o posojilu in resno vzela v pretes poleg Blerove tudi ponudbo Gratzove skupine. Ker se ministrski svet ni mogel zediniti v tem, katera ponudba je ugodnejša, se bo prihodnja razprava vršila jutri ali pojutrišnjem v Ljilži v prisotnosti ministrskega predsednika Pašića.

BOLEZEN PRINCEZINJE ELIZABETE.

Atene, 25. maja. (Izv.) Bolezen princezinje Elizabete popušča, kakor se zdi, definitivno. Noben dan temperatura ni presegla 37 stopinj. Žila znaša 102, dihanje 26. Rana se čeli normalno, zdravniki presojajo razvoj bolezni optimistično.

Iz Irske

Iz Irske prihajajo zanimive vesti, da sta se sporazumel voditelja nasprotnih strank, Collins in De Valera. Vlada je naznanila irskemu parlamentu v (Dail Eireannu), da sta sklenila imenovanje politika sestavo koalicijskega ministristva, ki naj se osnuje v razmerju z močjo v državnem zboru zastopanih strank. Vlada naj se sestavi iz predsednika irske svobodne države, ministra brambe in še deveterih drugih ministrov, od katerih naj jih pripada petoro večini, a štirje manjšini, v Dail Eireannu. Grifithovemu predlogu, da se izvrše nove volitve v juniju, je pritrdil De Valera, kar je sprejela zbornica z velikim odobravanjem.

Doseženi sporazum je vzbudil v Dublinu veliko zadovoljstvo. Splošno se smatra in trdno pričakuje, da je s tem nesrečna državljanska vojna v Irski končana. Preostane seveda interesantno vprašanje, kakšni bodo rezultati bodočih volitev, v koliko bodo potrdili današnje razmerje med strankami.

Toda kakor pri vsakem ugodnem poročilu iz Irske, tako je tudi tu pot pomirjevalnim vestem primešana gorčica. Dočim se je v Dublinu sklenilo mir med zmerno Griffith - Collinsovo stranko, ki zastopa sporazum med Anglijo in Irsko, in De Valerovo republikansko stranko, ki je zagovarjala neizprosni, nepomirljivi radikalizem, prihajajo iz Ulstra zlovesne novice. Oboroženi simfonicevi so v mnogih četah napadli ozemlje Ulstra in začeli novo teroristično akcijo. Z divjaškimi sredstvi, kakor so običajni na Irskem, se hočejo očitno maščevati neprestani protirečni kravali v Belfastu, kjer so takorekoč masakri katoliških Ircev na dnevnem redu. Sedaj vračajo simfonicevi s požigi, razdiranjem železniških in telefonskih prog, razstreljevanjem mostov itd. Ti nastopi bi mogli znova ogroziti doseženo uspešno sporazuma in pomirjenja.

Pariško pismo

Francija v Kadjahen. — Italijansko rivalstvo. — Dekadanca v francoski umetnosti.

Pariz, 20. maja. Predsednik francoske republike, g. Millerand, se je povrnil s svojega potovanja po Maroku, Tunisu, Algeriji in Korziki. Na ozemljih francoskega interesa sfera je pacifikacija, kakor se je mogel predsednik na lastne oči prepričati, popolna, kolonizacija pa tam čudovito lepo napreduje. Predsednik je bil povsod stajno sprejet in navdušenje prebivalstva je dokaz, kako si je Francija v tem kratkem času pridobila s svojim umnim gospodarstvom in pametno upravo srca vsega prebivalstva. Nekaj rogoviležev seveda še vedno upa, da se povrnoje stari časi, v katerih so pod slabotno sultanovo vlado izkoriščali prebivalstvo v svoje sebične namene. Na srečo teh ni več dosti in vsi razumni ljudje so na naši strani. Uporni duhovi že uvidevajo, da se bodo morali vkloniti zahtevam, da splošno koristi in blaginje prebivalstva. V Tunisu so razmerja jako ugodna. Nekaj časa so tamonjski mu prebivalstvu mekali glavo ruski boljševiški agitatorji, katere pa so naše oblasti kmalu izgnale. Sedaj je tam ozažje zopet očiščeno.

Italija seveda bo v Tunisu še dolgo nagajala in intrigirala, ker se smatra za dedinjo nekdanjega rimskega imperija in pa, ker se zaveda, da je število kolonistov italijanske vlade v Tunisu dosti večje kakor število francoskih kolonistov. Iz istega vzroka steza Italija svoje pohlepe roke tudi po Algeriji, katero imamo mi že skoraj sto let pod svojo oblastjo. Eh, Italija ima velike oči in dosti teka! To čuti tudi v tam v Jugoslaviji. Čeprav ji je prinesla vojna lepe dobičke, vendar se ta dežela noče zadovoljiti samo s tem. Vendar na mislim, da bi se Italija podala v silno nevarnost, če bi poskušala obnoviti nekda-

njo državo rimskih cesarjev, ker ti bilo to njej v današnjih razmerah samo v škodo. Pametni Italijani se tega zavedajo, drugi pa, — teh je večina — sanjajo še vedno o tem, da bi zagospodarili svetu in zanesli s tem nesrečo med narode. Tudi Korziko bi radi Italijani, še rajši pa grofijo Nizozo, če bi jo mogli dobiti. Toda lojalnost Korzike je še večja kakor lojalnost prebivalstva naših afriških kolonij.

Ko se je predsednik republike vrnil s svojega potovanja v Francijo, je izstopil v Marseille-u, kjer je otvoril dolgo pripravljano kolonialno razstavo. Mesto Marseille, ki je svoje čase tako gostoljubno sprejelo s slavo ovenčane vojake vojvode Putnika, ki so se zatekli v Francijo po tistem grozopolnem umiku čez Albanijo, je sedaj dalo prostora izdelkom narodov v francoskih kolonijah.

Kar se tiče pariškega umetniškega življenja, je v tem hipu najvažnejši umetniški dogodek slikarska in kiparska razstava v obeh salonih na Champs - Elysées. Prijatelj, znan pariški umetniški strokovnjak, na katerega sodbu se je moglo zanesiti, ker je objektivna in prosta predsodkov, mi je odsvetoval obiskati razstavo, češ da me bo razočarala. Trdil je, da je v Salonih dosti razstavljenega, da pa je med razstavljenimi deli zelo malo originalnih umetniških vrednot. Ni treba, da bi smatrali umetniško originalnost za neke vrste drznost, kakor si v njej ugajajo nekatere more, ki izhajajo iz Salon d'Inde, kjer se goje najbolj ekstremni eksperimenti. Prijatelj je rekel, da noče trditi, da je francoski slikarstvo in plastika mrtva, da pa je gotovo, da francoska vpodabljaljoča umetnost spi.

Leo d'Orfer.

Politične beležke

— Vodstvo demokratske stranke za mariborsko oblast je imelo v četrtlet polnoštevilno obiskano sejo, na kateri se je od 11. 16. ure razpravljalo o tekočih zadevah stranke in o tekočih lokalnih gospodarskih zadevah v Prekmurju in drugih okrajih. Obširna diskusija se je razvila o bližnjih volitvah za oblastno skupščino. Sprejeta je bila resolucija, ki se izreka za takojšnje imenovanje velikega župana za mariborsko oblast. Resolucija poudarja, da smatra demokratska stranka delazmožno oblastno skupščino za podlago uspešnega dela za gospodarski razvoj mariborske oblasti. Določilo se je, da se naj kandidati za oblastno skupščino postavljajo na erzihi ljudskih skupščin, na katere je treba pozvati zastopnike vseh gospodarskih in socialnih skupin naroda. Od vsakega kandidata, za katerega se naj izreče JDS, je zahtevati sposobnost za delo v samoupravi, narodna in moralna neoporečnost ter izjava, da je za edinstvo naroda in države po načelih, izraženih v vidovdanskim ustavi.

— Razpust upravnega sveta Mestne hranilnice. V sredo zvečer se je vršila seja magistratne koalicije pripravečih članov razpusčenega upravnega odbora Mestne hranilnice. Predstavljen je bil odlok ljubljanskega oddelka ministristva za trgovino in industrijo z dne 20. maja, ki razpušča od bivšega občinskega sveta izvoljeni upravni odbor Mestne hranilnice z utemeljitvijo, da je ljubljanski občinski svet razpusčen. Odlok postavlja za državnega upravitelja Mestne hranilnice vladnega svetnika pri oddelku za notranje zadeve dr. Ignaca Rutarja ter mu dodeljuje svetovet štirih članov, in sicer dr. Trillerja (JDS), bančnega uradnika Juga (NSS), ravnatelja okrajne bolnišnice blagajne L. Koemurja (bivšega pristake soc. dem. stranke) in R. Čunčeka (svetnik A. Zajca) (SLS). Končno odlok izjavlja, da »zoper to odredbo ni pritožbe«. Na sestanku so govorniki ostro napadali načelnika oddelka za trgovino in industrijo dvornega svetnika Marna in pokrajinskega namestnika Hribarja, ki da sta izvr-

šila nasilstvo ter razpusčili upravni odbor Mestne hranilnice brez vsake zakonite podlage. Odločno so tudi ugovarjali kompetenci oddelka za trgovino in industrijo, ki je le izvrševalni organ ministristva in nikogar drugega. Klerikale in narodni socialisti so končno izjavili, da ne sprejmejo mesta v sosesvi Mestne hranilnice. Seveda so skušali spraviti demokratsko stranko tudi tokrat v zvezo s pokrajinskimi namestniki, akoravno sami najbolje vedo, kako neresnična je taka trditve. Mi smo že enkrat konstatirali, da demokratska stranka ni nikdar zahtevala niti kakorkoli vplivati na odredbe glede Mestne hranilnice. Za čine šefa ljubljanske pokrajinske uprave ne nosi demokratska stranka nobene odgovornosti. To pribijamo enkrat za vselej brez ozira na to, ali jih v enem ali drugem konkretnem slučaju odobravamo ali ne odobravamo. V zadevi Mestne hranilnice si pridržujemo pravico, da se na njo še povrnemo.

— Kdo je še socialdemokrat? »Naprej« zadnji čas vsak dan kakega socialdemokrata zataji. Odkloni li vsako odgovornost za Koemurjev pašalik, češ, Koemur je dolgo ni več socialdemokrat. Včeraj je zopet zatajil ljubljanskega župana Periča in sokrivdo na večini občinskega sveta. Pred daljšim časom je zatajil g. Antona Kristana itd. Če bo »Naprej« to taktiko nadaljeval, bo menda g. Podbevšek še edini socialdemokrat, ki se v »Napreju« ne bo zatajil.

— Belokranjci zoper republiko. Belokranjci so bili pred zadnjimi volitvami v narodno skupščino zelo hudi republikanci in komunisti. Za komunistem so glasovali, ker so jim agitatorji večinoma obetali tretji dan po volitvah razdelitev zemlje. Ker »čalenge« še do danes ni bilo, so Belokranjci že izprevideli, da so jih komunisti vlekli za nos. Republikanci so bili Belokranjci deloma radi vpliva radičevcev, deloma radi hujškanja nekaterih duhovnikov. Sedaj so pa etitli Belokranjci, da je republika severoameriških združenih držav z največjo strogotjo odpravila ves alkohol, pa so nehali biti republikanci, ker imajo vinograde. Tako alkohol ponekod podpira, drugod pa podira republikanstvo.

— Vesti o revoluciji na Hrvaškem. Kakor se »Riječ« poroča iz Beograda, je na merodajno mesto prispelo iz enozemstva poročilo, da sta vesti o prevratu na Hrvaškem razširjala v inozemstvu živeča frankovca Sachs in Gagliardi.

Po svetu

— Razorožitev Nemčije. Do 1. marca t. l. je uničila Nemčija 5.900.000 pušk in karabin, 105.000 strojnih, 29.000 metalcov min in granat, 55.000 topov, 28 tisoč let. 39 milijonov kosov ostrih topniških projektilov in min, 16 milijonov nov ročnih in drugih metalnih granat, 60 milijonov vžigalcev, 477 milijonov patron za samokrese in puške, 14.000 letal in 28.000 motorjev za letala.

— Nemčija za priključitev Avstrije. V nedeljo je došel koncertirav v Berlin dunajski »Männergesangverein«. Pri sprejemu so bile navzoče mnoge visoke vladne osebnosti, med njimi predsednik nemške zbornice in notranji minister. O priliki koncertov Dunajčanov so se vršile velike manifestacije za priključitev pri čemer je nastopalo tudi več takih govornikov, ki opravljajo visoke državne službe.

— Diplomatični dine na Dunaju. Italijanski poslanik na Dunaju Orsini Baroni je priredil pojedino v čast predsedniku avstrijske republike dr. Hainischu. Pojedine so se udeležili gospa Schöber, soproga državnega kanclerja, minister za notranje zadeve Henner, predsednik državnega zbora, zastopniki krščanske socialne in socialistične stranke, angleški, češkoslovaški, jugoslovanski in švedski poslanik, ter diplomatsko in vojaško osebje italijanskega poslanstva.

semkaj, da se pogovoriva. Objemi me, Alfonso, in poljiva do one klopi. Alfonso pa prekriža roke, vprašujoče gleda zapeljivo lepotic in zamolklo vpraša: »Kaj si ti res Lukrecija Borgia?«

»Jaz sem.«

»Ali si res hči onega starca, ki mu pravijo Sveti Oče?«

»Njegova hči sem.«

»In bila si soproga Sforze, grofa persarskega.«

»Bila sem.«

»Ona Sforze, ki je sedaj zaklet sovražnik Vaše rodbine in ki je le s težko muko ubežal iz tega mesta?«

»Sama sem mu pomagala, da beži. Smilil se mi je revež, ki so ga še dekca zarobili z menoj in ki mi v pravem smislu besede ni nikdar bil soprog. Vezala me je z njim le beseda, dana pred oltarjem. Te zveze sem rošena, ker jo je Sveti Oče razveljavil.«

»Ti si Sforzi rešila življenje in pomagala pobegniti. Ali iz ljubezni?«

»Ljubezen? Bilo je iz občutka usmiljenja, kakor če odpravim vrata psa, ki se boji in bi rad zbežal. Mogoče je bilo sočutje, morda tudi ne. Nisem hotela postati sokriva njegove smrti, smrti nedoročnega dečka. Resnico govorim.«

»Lukrecija,« ponovi pri se enkrat, kakor v sanjah, »toliko poželjena in

— Emigracija in imigracija na Poljskem. »Gazeta Warszawska« prinaša članek o izseljevanju in naseljevanju na Poljskem in konstatira, da nacionalizacija Poljske dobro napreduje. Izseljujejo se večinoma Ukrajinci in Zidi, dočim se poljski emigranti vračajo v domovino. Računa se, da se bo prihodnji mesec iz Amerike vrnilo 100.000, a iz Westalske 247.000 poljskih emigrantov, ki bodo prinesli s seboj velika premoženja. List zahteva, da se ti emigranti nasele na krajih, ki so bolj redko naseljeni.

— Korfiant — šleski vojvoda. Kakor javlja list »Kurier« namerava poljska vlada imenovati Korfiantja za šleskega vojvoda radi njegovih zaslug v gornješleskem vprašanju.

— Madžarska zadržovalna z rezultatom genovske konference. Dopsnik »Aze Est« je dobil od ministra zunanjih zadev Banffyja izjavo, v katerih ministri hvali rezultat genovske konference za Madžarsko. Minister povdarja, da je bila v Genovi stvorjena atmosfera miru in da tu prvič ni bilo nobene razlike med zmagovalci in premaganimi. Posebno pa omenja Lloyda Georgea, ki je dvakrat zelo prijazno sprejel Banffyja. Enako mu je tudi Barthou izrazil francosko simpatijo za Madžarsko, a Italijanska javnost je pripravila Madžarsko prav prisrčen sprejem. Madžarska lahko mirno gleda v bodočnost, saj so velesile sedaj prvič sprejele točne informacije od same madžarske vlade, odnosno od njenih predstavnikov.

— Rekord tiska. »Times« in »Daily Mail« sta napravila rekord v poročevalski službi ob priliki potovanja angleškega kralja in kraljice v Bruselj. Fotografirali so s spremljali v aeroplanu ladjo, ki je vozila kraljevsko dvojico do Calais-a in vlak do Bruslja. Fotografirali so celo potovanje in sprejem v belgijski prestolici. Aeroplan je še isti večer odnesel poslanec v London. Takoj naslednji dan je prinesel zrakoplov v Bruselj izvede »Timesa« in »Daily Maila« in mestni prebivalci v Bruslju so tako mogli že gledati fotografije o sprejemu kralja v svoji prestolici v londonskih listih. Res rekord posebne vrste.

Prosveta

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Drama.

Petek, 26. maja: »Lilium«. Red B in D. Sobota, 27. maja: »Peterkove poslednje sanje«, otroška predstava za izvenljubljanske šole; začetek ob dveh popoldne. Izv.

Nedelja, 28. maja: »Pohujšanje v dolini šentflorjanskega jez«. Izv.

Ponedeljek, 29. maja: »Madame Sans Gene«. Red C.

Opera.

Petek, 26. maja: zaprtlo.

Sobota, 27. maja: »Rigoletto«, gostovanje g. Roberta Primožiča iz Zagreba. Red A in E.

Nedelja, 28. maja: »Tosca«, gostovanje g. Roberta Primožiča iz Zagreba. Izv.

Ponedeljek, 29. maja: zaprtlo.

Torek, 30. maja: »Rigoletto«, gostovanje g. Roberta Primožiča iz Zagreba. Red B in C.

Ljudsko vseučilišče v Celju. Zadnje redno predavanje v tej sezoni je imel urednik Edvard Simic, ki je zelo zanimivo razpravljal o raznih svetovskih v orijentu. Ob sklopu 30. predavanja se je predsednik ljudske univerze prof. E. Lilek zahvalil vsem, ki so pripomogli k lepemu razvitku te institucije. Vsekakor sledi junija prireditve vseučilišča poučen izlet v celjsko okolico, kjer bo v naravi predaval prirodoslovec-strokovnjak prof. Lavrenčič.

Nikolaj Klimentko, ruski pisatelj in publicist je predaval v ponedeljek zvečer v ljubljanskem Alojzijanišču »O vsem, kar vprašanje v Rusiji«. G. Klimentko, ki je avtor treh globokih psiholoških romanov, od katerih prevaja sedaj enega v hrvaščino, je najprej fiksiral razmerje ruske duše do religioznosti, nato pa se je mudil dalj časa pri tematu »vera in boljševizem« in skušal najti in

ponazoriti notranji vzrok boljševizmu, ki je danes tako razširen v Rusiji. Ugotovil je, da si pravoslavni Rusi danes teže zedinjenja s katoliki. Predavanje je bilo dobro obiskano. Predavatelj priredi še nekaj poučnih predavanj o Rusiji.

Iz Umetnostno-zgodovinskega društva. Na prvi odborovi seji po občnem zboru se je odbor društva konstituiral tako-le: Predsednik načelnik dr. Skaberne, podpredsednik in blaginjak mgr. Steska, tajnik konservator dr. Stele, urednik glasila docent dr. Cankar, članarina in naročnina »Zborniku za umetnostno zgodovino« se je določila, ker so se tiskarski stroški znatno zvišali, na 46 dinarjev, ki se lahko plačujejo tudi v obrokih. — »Zbornik« izide v dvoji številki meseca junija in bo razen mnogih razprav o domači in tuji umetnosti objavljal tudi pričetek umetnostnega opisa Slovenije (topografija dekanije kamniške) izpod peresa konservatorja dr. Steleta. Vsi dopisi na Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani.

Koncertna turnea kubanskih kozakov. Vinski pevski zbor kubanskih kozakov priredi dne 31. maja v Mariboru koncert ruskih pesmi. Iz Maribora se vinski pevski zbor poda v Ljubljano ter v Dalmacijo in potem v Pariz.

Sport

Se nekatere važnejše nedeljske nogometne tekme.

Maribor: Pri nedeljski prvenstveni tekmi, pri kateri je kakor znano zmagal S. K. Maribor proti Rapidu s 5 : 1, je nemško občinstvo vdrlo na igrišče. Pri Rapidu sta igrala dva igralca iz Nemške Avstrije (1). — Ostale prvenstvene MAK : Ptuj 8 : 1. Rapid II. : Maribor II. 7 : 2.

Zagreb: komb. Grad-janski 5 : 1 (1 : 1). Že dolgo ni Grad-janski pokazal tako slabe igre kot te pot. V prvem polčasu se je še nekaj potrudil, v drugem pa je izgubil vso orijentacijo. Prvenstvene Slavija : Sava 4 : 1, Penkala : Grafika 12 : 0, Makabi : Derby 3 : 2, Železničarji : Poštari 8 : 0.

Beograd: Reprezentanca Novega Sada je porazila reprezentanco Beograda z 1 : 0.

Inozemstvo: Praška Slavija porazi Italijo Žirkov s 5 : 2. Reprezentanca Italije porazi reprezentanco Belgije s 4 : 1.

Naša državna nogometna reprezentanca. Naša reprezentanca, ki bo igrala ob priliki kraljeve poroke v Beogradu proti rumunski reprezentanci, je sestavljena takole: Friedrich (Haški), Kulundžić (Bačka), Šifer (Gradjanski), Pažur II, Dubravčić (oba Concordia), Šterk (Haški), Babić (Gradjanski), Zinaja (Haški), Perška (Gradjanski), Vinke in Sojat (oba Haški).

Pri nedeljski košarski dirki kluba Danica na Ježici, o kateri smo kratko že poročali, so bili doseženi sledeči najboljši rezultati: v skupini novincev na 5 km: Mihael Kosirnik 9:45; v glavni skupini na 25 km: Lojze Počnik 47:58; pri handicapu na 10 km: Kosirnik 19:15 in pri teletizni na 5 km Ivan Ivan 19:47. Rezultate je treba tem višje ceniti, ker so vozili vsi dirkači z običajnimi turnirni in ne diskurirni kolesi. »Danica« postaja resen konkurent, stari, močnim košarskim klubom.

Važnejše včerajšnje nogometne tekme v Zagrebu so bile: Concordia : Ilirija 3 : 0, Sparta : Victoria 3 : 2 in Slavija : Makabi 2 : 0. Tekme so večinoma prvenstvene. Prvenstvena tekma Grad-janski : Croatia se ni vršila, ker je Croatia izkalkulirala, da je za njo ugodnejše, ako si pusti tekmo zaračunati po pravilniku JNS, s 3 : 0 v svojo škodo, kakor pa da pride na igrišče in riskira mnogo neugodnejši rezultat.

Sportni klub »Bratstvo« iz Bratislave, eden najmočnejših češkoslovanskih nogometnih klubov, je gostoval, kakor smo že poročali, te dni v Beogradu. V sredo je igral z »Jugoslavijo« z rezultatom 4 : 1, včeraj z »Vardarijem« z rezultatom 4 : 2.

Hči papeža

— Lukrecija Borgia

(Dalje.)

»Čast tvojim besedam,« odgovori papež »vendar pa, kardinal in sin moj, se mi zdi nekoliko pretrane. Je li mogoče, da bi se bil kateri moj kapitanov tako daleč spozabil, da pušči nekaznovane takšne krivice in še Zide? Kdo pa je bil ta kapitan, ki se je tako spozabil?«

»Zal, da nisem mogel te stvari niti preiskovati,« odgovori Cezar. »Kapitani papeževe garde so dolžni odgovorjati samo Svetemu Očetu, in jaz bi se smel vmesavati v to zadevo le, če bi dobim pismo zapoved Vaše Svetosti, da preiščem kapitanovo krivico in da izvem, kdo je oni veliki neznanec, ki so je v tako nepravem času pojavil kot zaščitnik Zidov!«

»Malatesta!« pokliče papež in na drugi strani se dvigne mršav dedec kakšnih trideset let, toda starčevskega obraza, ves lah in zgrbančen. Ta pojava se podviza okrog mize k Svetemu Očetu. »Malatesta,« zapove papež temu svojemu tajniku, »takoj napiši njegovi Eminenci kardinalu Cezarju popolno pooblastilo, da preišče zločin, ki se je zgodil, in da se sme poslužiti vsakega sredstva.«

Malatesta se prikloni in odide, povrne se pa že za nekaj hipov z zvinitim dokumentom, s katerega niha privezan papežev grb in pečat.

Z globokim spoštovanjem potem izroči to listino kardinalu Cezarju, ki ga sprejme z zadovoljnim nasmeškom in skrije pod svojo vileno haljo. Ta trenutek se dvigne Alfonso Aragonski, ki se je bil ta čas razgovarjal z donom Juanom Borgia, ki pa mu je nekako čudno odgovarjal, ker je ves čas z drugim ušesom prisluškoval razgovoru Cezarja z očetom. Kratko se Alfonso oprosti Juanu in naglo odide skozi vrata, skozi katera je poprej odšla Lukrecija. Naglo stopa po stopnjah, odpre vrata koncep njih in stopi v ložijo nad vrtom, zgrajeno iz kararskega marmorja in vso poraščeno z divjimi mormorji.

Kraj sebe zažuje mil glas: »Ljubljani moj, prijatelj moj!«

Bil je njen glas, glas Lukrecije, izgovorjen s tako prisrčnim slaikim čutom, da se Alfonso zdi, da je začeljal srebrn zvonec.

»Prijatelj moj, ljubljani moj, bog moj!« ponovi ona »voje sladkanje. »Sama sva,« nadaljuje potem, »zarodene v nevesti. Vem, da te muči na tisoče vprašanj. Pravda imaš, da vprašaj, in dolžnost imam, da odgovorjam. Zato sem te tudi povabila

mnoho ljubljana Lukrecija, ali si ti ona Fandanga, ciganka? Kako naj si razločim?«

Žena ga pritegne k sebi na klop in nežno prime za roko.

»Da, ona ciganka Fandanga sem.« odgovori toplo, zapeljivo. »Bila je moja kaprica, nič drugega. Hotela sem spoznati nočni Rim, Rim teme. Zato sem se v tej maski kretala med ljudstvom, in veš, da sem se z bodelom branila pred surovimi napadi. Korakala sem po lužah, ostala pa sem čista. Čuj sedaj, vojvoda biselski!«

In glas se jej spremeni, kakor pod vplivom tehtne odločitve. »Sedaj govorim s teboj Lukrecija Borgia, ki si jo dolej preziral in sovražil, dasi je ljude poznal. Lukrecija, o kateri so si ljudje pripovedovali in šepetali najstrašnejše stvari in govorili, da je pomagala politiki svojega papeškega očeta in sozarotnica brata Cezarja pri raznih nečevnih zločinih. Naslikali so me v najbolj črni barvi. Ona pa sedaj kleči pred tvojimi nogami in te prosi ljubezni, ker si ti prvi človek, za katerega se je vnelo moje srce... Vojvoda Biselski, ljubim in obožavam te. Ubij me, ako me nočeš ali ne moreš ljubiti, če pa hočeš, da živim, me obljubi in me stori svojo ženo.«

Ko je tako govorila, se je tihotaj spustila med njim na kolena in jih obje-

la. S koprne, ki jo je imela čez oblekame, pa se je dvigal opojni duh, oni sladki duh, s katerim ga je bila omamila ciganka Fandanga. On se nagne in jo poljubi na lase. Ona pa se zdrzne, skoči in krikan: »Ne ljubi me, ne poljubi me, predno ti ne povem vsega! Prevarala sem doslej vsakega moškega, ki mi je govoril o ljubezni, nobenega nisem uslišala. Tebe pa, Alfonso, ne bom prevarala nikdar. Ni sem tako hudobna, kakor so me po svetu naslikali. Bila pa sem dovolj hudobna, da te nisem vredna. Pokazati ti hočem labirint svojih grehov, če me pa zares ljubiš, me bo troja ljubezen povedla iz tega labirinta. Popolnoma se hočem odkriti pred teboj, O, uboga Lukrecija.« — nadaljuje ona in skrije obraz v božanski lepe roke — »kje je tvoj ponos, tvoja odločnost, da se dvigneš nad ljudmi in nad zakone? Sedaj si samo žena, ki ljubi in ki se hoče izpovedati svojemu ljubljenu. Reci, Alfonso, ali me hočeš poslušati, ali me boš poslušal, češ vsega se bom obtožila in ti pred teboj, v mladih letih svojega življenja — ker te ljubim in se hočem opravičiti in izpovedati vse, vse...«

Lukrecija se zagleda nekam v daljavo in umolkne za hip. Potem nadenjuje nekoliko mirneje:

(Dalje prih.)

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

Mračen ponedeljek je napočil. Takoj sem odhitela na dvorišče, da izvem, kaj se dogaja. Dejali so mi, da ne vedo ničesar, a vse mesto je govorilo o včerajšnjem streljanju. Nekateri so trdili, da je bila obstreljevana Čukarica ter so naši odgovarjali z Banovogo brda. Drugi so trdili, da Nemci nameravajo prekoračiti.

Med našim razgovorom začujemo zopet strele. Ves ponedeljek je pretrgano pokalo. Pojavil se je tudi sovražnikov aeroplan in njegovo jezno brnenje nam je seglo globoko v dušo.

Sklenila sem čim prej zapustiti Beograd. Samo, da bi še koga našla. Čula sem, da odhaja znana rodbina s vas. Sklenila sem jih poprositi drugi dan, da me vzamejo s seboj.

Bog vé, če sem se resnično odločila, ali je bila ta odločitev samo utrujenost pretečenega dne.

Istotako mračen in oblačen je bil torek. Nekaj me je dušilo v duši, ali dan ali pred jutri, kdo ve? Dopoldne je bilo mirno, popoldne pa se je pojavil nad Beogradom aeroplan in je pričel krožiti nad njim. Naši topovi so ga pričeli zbijati, toda že se je pojavil drugi nad Čukarico in nad Cigankijo. Topovi jih neprestano pozdravljajo. Na obeh straneh narašča grmenje. Naši bijejo aeroplane in Bežanijski greben, njihovi Banovo brdo, Nove groblje in Kalemegdan. Mimoidoči pripoveduje, da je prvi aeroplan obstreljeval z mitraljezo Banjiko. Otroci, drveči po cesti, vpijejo, da so Nemci pod Kalemegdanom položili prekop. Pravijo, da je globoka megla padla na Donavo in naši niso niti zapazili, kako se je približal obali čoln Nemcev.

Ljudstvo se je preplašeno pričelo zbirati v gručin. Marsikdo ni čakal večera, temveč jo je takoj mahnil iz Beograda. Sama ne vem, zakaj nisem odšla ta dan. Že sem bila na potu, po so mi delali, da lahko vstopim na vlak v Topčideru ali Rakovici, a do tja je treba z vozom. Sklenila sem drugi dan preiskati voz. To noč ni nihče v Beogradu spal. Vsakega so prebadali streli in jutraj so trdili, da so streljali Rusi za mestom in Francozi v beogradskih vinogradih.

To jutro 23. septembra je prineslo strašen in krvav dan. Odgočila se je usoda Beograda in vseh nas brezdomovincev, begalcev sedaj iz ročin Srbije, kjer ne najdemo nobene tolažbe več.

Gospa umotvina. Velikina in množica spominov prekineta njeno pripovedovanje, ki je dosedaj potekalo tako mirno, kakor bi brala. Zagledala se je v dogorevajoči panj, ki je sredi pepela ohranila svojo obliko. V notranjosti panja pa je žarela rdečica žerjavica, kakor diha v umrlem človeku njegova duša. Morda je gospa razmišljala o kaki slični prigodbi iz svojega življenja katero je sedaj oblikovala v svojih mislih, da bi jo lahko pripovedovala.

Nisem je več vznemirjal, objel sem svoja kolena in pričakoval, da nadaljuje.

Globoka mračna noč se zdi kakor mir, kadar objame človeka smrtni sen. Iz daljave prihaja odjek sekire, nad nami visi mračni sen in vse svetilke na njem so ugasnile. Gospa nadaljuje:

«Vsaki čas se je zdelo, da bo pričelo deževati, toda težko nebo je viselo nad nami in se je zljilo šele ponoči.

Hotela sem napojiti dete in poiskati voz. Čeprav težko, bom vseeno poskusila iztakniti usmiljenega človeka, ki me z otrokom na rokah vzame k sebi na voz.

Toda niti ganiti se nisem mogla iz hiše. Že ob osmih zjutraj je pričelo nenavadno, nečuvno streljanje. Čuden vihar je rjovel po zraku, rušeč vse pod seboj. Vedno huje in huje. Zbežali smo iz sob na ulico, stisnili se drug k drugemu in prisluškovali. Šum prihaja vse bližje, bučenje se širi, nekaj se lomi.

Iz spodnjih ulic zaslišimo glasove in vsi se obrnemo v to plat. Ljudstvo pritise iz teh krajev. Žene beže s tovari in z otroci, ki so že trudno klečali, noseči vsak večji ali manjši sveženj. Starci šepajoči ob svojih bergljah, bogati in sirote vse nam dryi nasproti. Nekdo jim je s strašno silo razrušil gnezdo.

Ti begunci prihajajo iz Djordjola. Sprašujemo, a nihče ne odgovarja. Vsakdo se briga sam zase in beži v gornje dele mesta, zaupajoč, da se tam reši. Sem in tja vrže mimoidoči brez vsake zveze:

«Bijelo Djordjolo in mesto.»

«Prebredli so.»

Nekoliko za trgov se je razvezal neki ženski sveženj in razsule se stvari po tleh. Pohitimo, da ji pomagamo.

«Bijelo se» pravi, po tleh. Pod kavarno Šarano. Gledala sem žandarje, kako so padali. Pred mojo hišo leži mrtve žandar.

Vsi se zmedemo, kaj naj počnemo sedaj.

«Ne verujte ljudje, 50, 60 jih je prebrodilo, pa so zopet izgubili,» nas nagovarja mož, ki je ravnokar prišel iz bolnice in je dobil dopust, da se nekoliko pobriga za svojo prodajalo.

«Seveda iz Djordjola morajo bežati, toda nas ne zadene.» «Slišite, dosežejo topovi ta kraj?» vpraša ženska, na katero se obeša četvorica otrok.

«Ne more, lahko pade na Novo groblje, do Palilulske šole, do gledališča ampak tukaj smo varni.»

Nad našimi glavami zabrne areoplan.

«Naš» uplje nekdo.

«Njihov, ne naš.»

Otroci jih zapazijo še več.

«Bežite, bombe bo metal.»

Ljudstvo se razbeži po ulicah, v kleti in pod strehe. Ko se izgubi v ozračju zločesto brnenje, se požene zopet vse na ulico.

Dorčolci beže, ne meneč se za areoplane. Pride star čiča, vsa roka je krvava. Z umazano cunjjo si jo je ovil.

Kje je najbližja bolnica?» vprašuje.

«Mestna, toda vrniti bi se moral in kdo ve, če jo že ne bijejo topovi. Veš kaj stari, preko Granovca pojdi v vojaško bolnico.»

«Bojim se, daleč je,» odgovarja čiča. «Bojim se, da ne otrpne roka.»

«Zastrupil se boš s to umazano cunjjo.»

«Dajte mi ljudje božji kosček čiste krpe.»

Peljem ga v vežo, prinesemo vročo vodo, da speremo rano ter mu jo ovijemo s čisto rutico. Stari sede sredi veže in nam pripoveduje pretrgano, kar je videl.

«Po ulicah se bijejo, po ulicah, baš pred hišo sem stala, pa me je zadela krogla. Premišljam ali bi zapustil hišico ali ne, pa jo imam. In ravno mene je moralo zadeti. O, ne sam mene; polno ranjencev leži in mrtvih.

«Meščanov?» na vsa vprašanja čiča niti odgovarjati ni mogel.

«Seveda, kdo drugi. Žene, otroci, možje, vse križem leži po ulicah.»

«Jih je mnogo prekoračilo?»

«Ne vem. Jih je že moralo biti precej, ker so naše poglali izza okopov.» Ko sem prišel iz gledališča so bili že v Dušanovi ulici.

«Nemci?»

«I seveda, vsa Donava je polna čolnov. Iz njih bje ogenj, da ne moreš odpreti oči.»

«Pa kje so naši?»

«Žandarmerija, obmejne čete in vardarci so na mestu. Dobro se bijejo, toda kaj pomaga.»

(Dalje prihodnjik.)

Objave

* Obrtno-nadaljevalna šola pri D. M. v Polju priredi v nedeljo, 28. maja, razstavo, h kateri se občinstvo, ki se za stvar zanima, najljubše vabi.

* VIII. izkaz: Zbirke starešinske organizacije za slovensko dijaštvo na Češkem: Skupna vsota VII. izkaza 62.610 K. Nadaljni prispevki: po upravnistvu Slovenskega Naroda rodbina Jevčevnikov v Velenju 100 K, rodbina Ravnatelja Fr. Gerbiča v Cerknici 50 K, zbirka profsorskega zbora v Kranju 400 K, Janjo Golob nadučitelj na Raki 40 K, Štefan Praznik, davč. upravitelj na Krškem 40 K, Danilo Pečenko, učitelj na Raki 40 K, Makso Zotter, davč. upravitelj na Krškem 40 K, dr. Simon Dolar v Kranju 140 K; Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani 500 K; Posojilnica v Loškem potoku 1000 K; Benedikt Poniž v Al-dovščini 100 K; Lesna industrijska družba Sava v Ljubljani 100.000 K. Skupaj 165.060 K. Nadaljni prispevki se hvalenno sprejemajo.

* Za Jugoslovansko Matico. Na poslovilnem večeru g. nadpoštarija Viktorja Trevena, ki je odšel iz Ormoža na Bled, se je nabralo za Jugoslovansko Matico 508 kron.

NOVE MEZDE STAVBINSKIH DELAVCEV.

Dne 12. t. m. se je pri Oddelku za socialno politiko v Ljubljani zaključila nova kolektivna pogodba za gradbeno stroko, s kojo so se na novo uredile mezde stavbinskih delavcev, kot tudi za vse Slovenije. Nove mezde, ki veljajo od 8. maja t. l. dalje, znašajo za normalno delovno uro:

- 1.) Za polirje 22 do 28 K.
- 2.) Za predelavce 17 do 22 K.
- 3.) Za izučene profesionaliste (zidarje, tesarje) 15 do 19 K.
- 4.) Za težake 9 do 13 K.
- 5.) Za mladostne delavce 6 do 9 K.
- 6.) Za delavce 6 do 9 K.
- 7.) Za vajence 7 do 13 K.

Za popravila na strehah in za delo na višjem odru, nadalje za delo v rabljenih stranskih in kanalih se plačuje posebna doklada. To kolektivno pogodbo so sklenili in podpisali podjetniki, združeni v Odseku gradbene stroke pri Zvezi industrijev ter zastopniki delavskih organizacij in zastopniki delavstva podjetij iz Celja, Ljubljane in Maribora. Pogodba se je uradno potrdila po Oddelku za socialno politiko v Ljubljani.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij „Jutra“.

Sukno

pro modne in športne obleke v bogati izbiri
A. & E. Skaberné,
Ljubljana, Mestni trg št. 10. 616a

Velika avto-delavnica in garaža
JOSIP JUG

sprejema vsakovrstna popravila od najmanjših do generalnih popravil. Postrežba točna, dela z jamčena. 935

Maribor, Tržaška cesta 16.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi Din. 3.—, vsaki naslednji 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglaš, doplačanje, ne-
premišne do 20 besedi 5 Din., vsaki naslednji 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v
— znamkah.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znamka za odgovor.

Službe

Službe

v špeceriji trgovini išče
trgovski pomočnik. Cenjene
ponudbe na upravo „Jutra“,
Celje. 1569

Trije vajenci 1574

za mehanično obrt se takoj
sprejmejo v mehanični de-
larnici Franca Kristana, Ljub-
ljana, Kolodvorska ulica 26.

Predelavca, 1535

mizarskega, izkušnega, se
takoj sprejme. Stanovanje
prosto, delo stalno. Proda
se nova ročna tračna pila
(Bandsäge), oziroma se ista
zamenja za železno, nadalje
rabljena stružnica za les na
pogon z nogami. Stolarska in
strugarska v Sedražici.

Zagarski strokovnjak,

z višjo prakso, izurjen v re-
zanju in vodstvu, razrezavanju
trdega in mehkega lesa, ki
bi mogel tudi lahko zastopati
trdiko pri prevzemanju in
predavanju robe, postavljanju
žag in strojev, išče primerno
samostojno mesto upravitelja
ali poslovalje. Cenjene po-

nudbe na upravo „Jutra“ pod
„Strokovnjak“. 1484

Kupim

Rabljena pisalna miza,
amerikanskega sistema, se
kupi. Ponudbe z navedbo
cen na A. Jelenc, Tržič.
1575

Prodajam

National reg. blagajna
se proda. Vprašati je pod
„Blagajna“, poštni predal
št. 91.

Damsko kolo, 1575

dobro ohranjeno, pripravno
za izlete, prodajam. Naslov
poroč upravo „Jutra“.

Stara vrata

s ključavnicami in okni se
prodajo. Rimska cesta št. 2,
pritličje, desno. 1561

Prodajam

žrebe (konji), dve leti staro;
motorno kolo, 3/4 P. H.;
2 kolesi; 2 gospodarska voza;
nov hrastov sod, 300 litrov;
več množino bukovic drv
in oglja; smrečevga, kostan-
jevega in smrekovega lesa.

Ponudbe na upravo „Jutra“,
Celje, do 1. junija pod „M.“
F. 186“. 1534

Prodajam 1515

50.000 komadov različnih
starih vrec po nizki ceni.
Ogleda se lahko vsaki dan
na licu mesta. Prešerni, Cir-
čiče pri Kranju.

Razno

Hrano išče 1573

v Ljubljani, sredi mesta (blizu
pošte, če mogoče), soliden gos-
pod. Ponudbe pod „Hrana“
na upravnistvo „Jutra“.

Narodna noša 1550

(za kraljevo, srednje velika,
za kraljevo svatbo se želi
izposoditi. Da se popolna
kavcija in visoka nagrada
ter zavjame brzo vrnitev.
Cenji, ponudbe se naprosijo
na oglašni zavod Fran Vorsič,
Maribor, Cankarjeva 15.

Od 1. junija

do 1. oktobra 1922 tečaj za
matematiko in druge znanosti
od 8. do 12. in 19. do 21. ure.
Ljubljana, Vodovodna cesta
št. 28. Božo in Davorin
Judnič. 1521

Lokal za pisarno

v sredini mesta, išče velepodjetje.

Ponudbe pod šifro „Velepodjetje 333“ na anončno družbo ALOMA
COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg št. 3.

1545

Čitajte in širite dnevnik „Jutra“!

Znameniti roman „Jutra“
FRANK HELLER

Blagajna velikega vojvode

je izšel v ponatisku in se naroča pri

upravnistvu „Jutra“ v Ljubljani,
Prešernova ulica 54.

Broširan velja 10 Din, po pošti 75 p. več.

Istotam se dobi tudi knjiga: Prigode gospoda Collina.

Cena 5 Din, po pošti 75 p. več.

Meblovano stanovanje

od 1, 2 ali 3 sob, išče ravnatelj s soprogo.
Ponudbe pod šifro „Elegantno stanovanje 27“ na anončno družbo

1544 ALOMA COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg št. 3.

Ustanovljeno leta 1896. Ustanovljeno leta 1896.

Mednarodni transporti

Antonio Biancheri & Comp., Postojna

Centrala: Ponteba. 728

Podružnice: Postojna (Poštni predal 17), Villach (Poštni
predal 51). — Agenture: Prestranek, Trbiž, Arnoldstein.

Odpreda vsake vrste blaga.

Specialna odpreda živil, žive in zaklane živine v katerikoli kraj.

EKSPORTI

EKSPORTI

Veletrgovina haloških vin
Vinko Stoklas

Sv. Andraž v Haložah, želez. postaja Ptuj

priporoča svojo bogato zalogo namiznega, kakor
sortiranega vina, iz haloških in ljutomerskih goric,
posebno pa garantirano pristna mašna vina. Solidna
dobava po ugodnih cenah. V sredini vinogradov.
Cene brezkonkurenčne. 1458

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in
trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah
premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za
industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks
za livarne in domačo uporabo,
kovaški premog in črni premog.

Naslov:

935

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.